

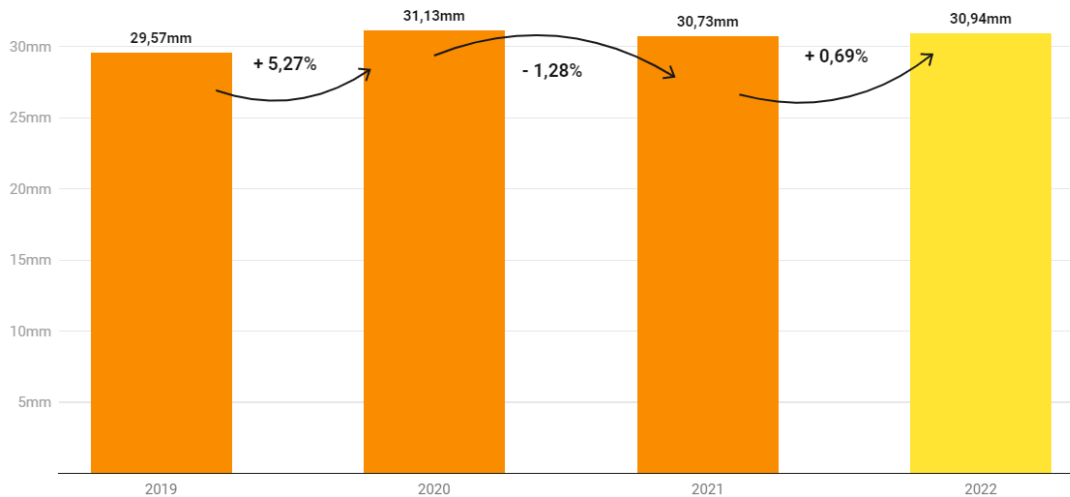
L'impacte de la COVID-19 en l'Ajuda Oficial al Desenvolupament del municipalisme català

Evolució, tendències, i impacte de la Pandèmia de la COVID-19 en l'AOD municipalista

Entre els anys 2019 i 2022, l'Ajuda Oficial al Desenvolupament pressupostada¹ del conjunt d'actors del municipalisme català (municipis, consells comarcals, diputacions, i altres ens supramunicipals) ha augmentat d'1,37 milions d'euros, és a dir, un 4,6%, arribant als 30,94 milions d'euros². Tot i aquest creixement en termes generals, s'observa una línia de tendència irregular, marcada per una lleugera caiguda de l'1,28% entre els anys 2020 i 2021, i per la posterior rectificació de la tendència entre els anys 2021 i 2022.

Evolució AOD municipalista pressupostada 2019-2022

Total actors municipalisme

Font: Observatori de la Cooperació Local - FCCD. Elaboració pròpia a partir de dades obtingudes de la Sindicatura de Comptes de Catalunya i portals de Transparència municipal. *

Tenint en compte la tendència de creixement que s'observa entre els anys 2019 i 2020, amb un creixement d'1,55 milions d'euros en termes absoluts (5,27%), es pot apuntar a un clar impacte de la pandèmia pel que fa a l'evolució posterior dels pressupostos previstos per a les polítiques

¹ Dades elaborades a partir dels crèdits pressupostaris definitius destinats a cooperació i solidaritat, recaptats a les liquidacions dels pressupostos municipalistes, publicats a la Sindicatura de Comptes de Catalunya i als respectius Portals de Transparència, així com a les aportacions dels ens locals al Fons Català de Cooperació. Aquestes dades permeten mesurar la voluntat de creixement de l'AOD per part dels actors municipalistes, però no la seva capacitat d'execució.

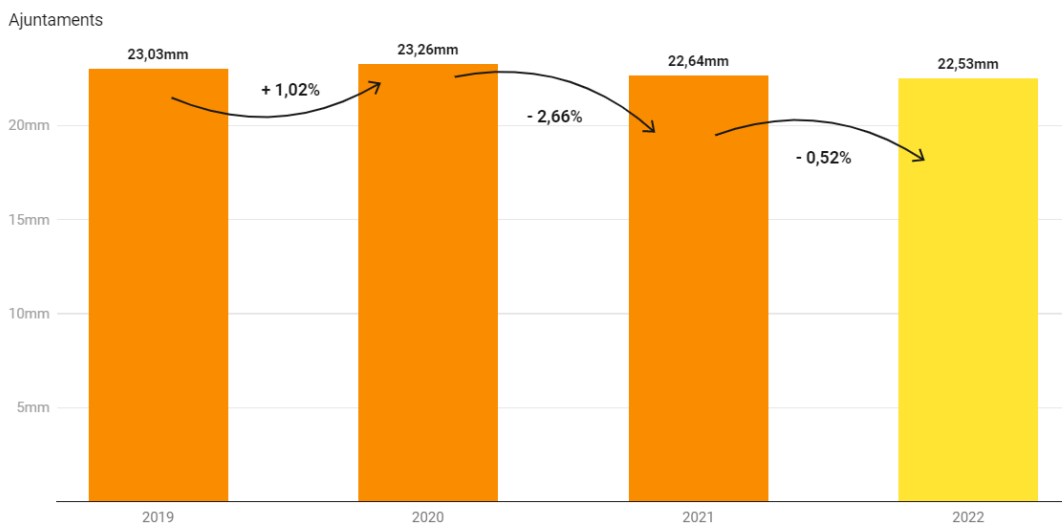
² Els imports de l'any 2022 poden augmentar a causa de les ampliacions de crèdit pressupostari per part dels ens locals durant l'any corrent, generant un creixement global superior per al període 2019-2022. Aquestes dades estaran disponibles a mesura que es publiquin les respectives liquidacions dels pressupostos de l'any 2022.

de cooperació i educació per al desenvolupament (E.p.D), fent retrocedir l'import total pressupostat de l'any 2021, i frenant la recuperació de l'any 2022. Cal destacar, però, la possibilitat que l'AOD pressupostada definitiva per l'any 2022 acabi arribant als nivells pre-pandèmia un cop s'hagin publicat les dades definitives, amb les ampliacions de crèdit de les partides de cooperació reflectides als crèdits definitius.

Així doncs, tot i observar un clar impacte de la COVID-19 en l'evolució de l'AOD municipalista, és necessari remarcar la capacitat de resistència del conjunt del municipalisme català pel que fa al manteniment dels nivells d'inversió en cooperació al desenvolupament (cauen per sota del 2% entre els anys 2020 i 2021), així com a la voluntat de recuperar el ritme de creixement de l'AOD un any després de la pandèmia. En aquest sentit, els pressupostos de l'any 2023 seran claus pel que fa a la confirmació de la tendència de creixement i recuperació de l'AOD. En tot cas, es tracta d'una caiguda pressupostària molt reduïda si es compara amb la que es va produir durant la crisi econòmica post 2008, on l'AOD municipalista del conjunt de l'estat va caure un 55,7% entre els anys 2010 i 2014 ("Realidad de la Ayuda 2020", Intermón Oxfam; 2021).

Ara bé, cal mencionar que, el municipalisme català, entès com a un conjunt d'actors heterogenis amb diferents capacitats i dimensions, ofereix lectures de conjuntura lleugerament diferents si se segmenta l'anàlisi de dades per tipologies d'actors. Les figures 2,3, i 4 contribueixen a aclarir els diferents pesos relatius de cada tipologia d'actor dins de l'AOD municipalista, i la seva

Evolució AOD municipalista pressupostada 2019-2022

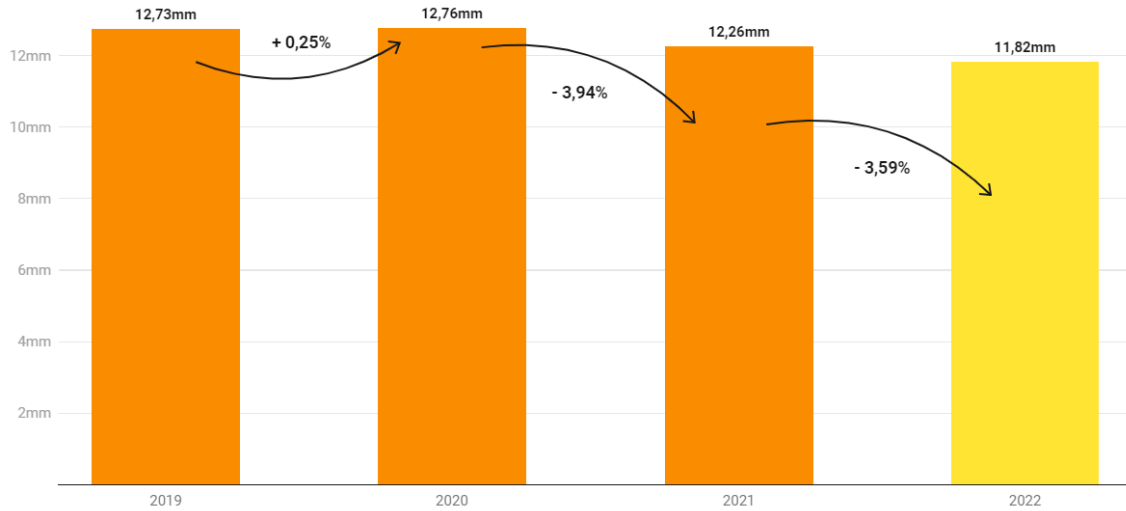
Font: Observatori de la Cooperació Local - FCCD. Elaboració pròpia a partir de dades obtingudes de la Sindicatura de Comptes de Catalunya i portals de Transparència municipal.

influència en l'anàlisi de tendències i de l'afectació de la COVID. Així, si l'anàlisi se centra únicament en els municipis, l'afectació de la COVID-19 en l'evolució de l'AOD és major, i el ritme de creixement de l'AOD previ a la pandèmia també és més limitat: entre els anys 2019 i 2020 l'AOD municipal creix un 1,02%, i el decreixement entre els anys 2020 i 2021 és del -2,66%, enfront dels respectius +5,27% i -1,28% de l'anàlisi que inclou els actors supramunicipals durant els mateixos períodes.

Evolució AOD municipalista pressupostada 2019-2022

Ajuntaments sense Bcn

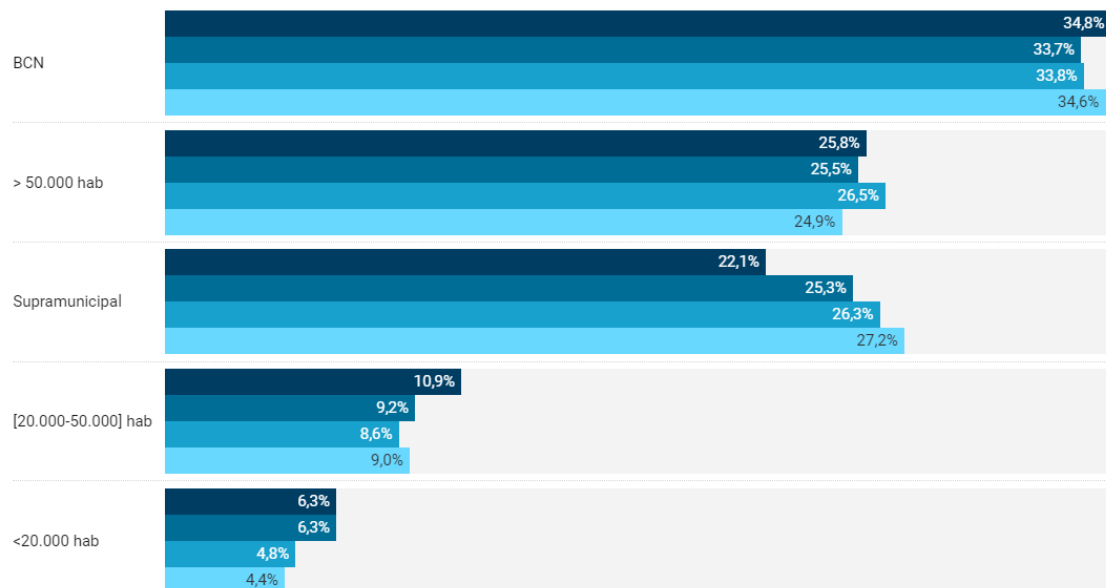
Font: Observatori de la Cooperació Local - FCCD. Elaboració pròpia a partir de dades obtingudes de la Sindicatura de Comptes de Catalunya i portals de Transparència municipal. •

De nou, si s'exclou de l'AOD total dels municipis un actor central i de pes com és l'Ajuntament de Barcelona, es produeix el mateix fenomen: El creixement de l'AOD previ a la pandèmia és encara més reduït (0,25%), i la caiguda de l'AOD posterior a l'esclat de la pandèmia és més pronunciat (-3,94% entre

Proporció sobre l'AOD municipalista pressupostada 2019-2022

Per tipologia i dimensió dels actors

■ 2019 ■ 2020 ■ 2021 ■ 2022

Font: Observatori de la Cooperació Local - FCCD. Elaboració pròpia a partir de dades obtingudes de la Sindicatura de Comptes de Catalunya i portals de Transparència municipal. •

els anys 2020 i 2021). Aquestes variacions són generades per les diferències significatives entre el pes relatiu de cadascun dels actors.

Pel que fa a l'afectació de la pandèmia en el pes relatiu de cada tipus d'actor dins de l'AOD municipalista, s'observen diferents dinàmiques. D'una banda, l'Ajuntament de Barcelona, tot i registrar una lleugera davallada en el seu pes dins de l'AOD entre els anys 2020 i 2021 (un punt percentual), es manté com l'actor més rellevant en termes de volum pressupostari, i el que pateix variacions menys significatives.

El conjunt de municipis de més de 50.000 habitants, tot i mostrar una línia de tendència irregular, es manté com el segon grup en termes de dimensió pressupostària de l'AOD fins a l'any 2022, on els actors supramunicipals els superen. En tot cas, i com s'apuntava anteriorment, les dades referents a l'any 2022 no són definitives i caldrà esperar a la publicació de les liquidacions per poder extraure'n lectures consolidades. Contràriament a la resta d'actors, els ens supramunicipals mostren una clara tendència a l'alça en termes d'AOD pressupostada, amb independència de l'esclat de la pandèmia, i creixen cinc punts percentuals entre els anys 2019 i 2022.

Finalment, els ens locals d'entre 50.000 i 20.000 habitants, i els de menys de 20.000 habitants, són els grups d'actors que mostren una major permeabilitat o afectació per part de la COVID-19 pel que fa als seus pressupostos de cooperació, amb un decreixement de més de dos punts percentuals del seu pes relatiu dins de l'AOD municipalista catalana entre els anys 2019 i 2021. En definitiva, la lectura de conjunt indica que, pel que fa a l'afectació de la COVID-19 en el pes relatiu dels actors del municipalisme català dins de l'AOD total, la consolidació i creixement dels actors de major dimensió demogràfica i pressupostària s'ha produït en detriment dels ens locals mitjans i petits, que veuen com la seva participació dins de l'AOD municipalista retrocedeix a causa de la pandèmia.

AOD executada 2019-2021

Source: Observatori de la Cooperació Local-FCCD. Elaboració pròpia amb dades obtingudes de la Sindicatura de Comptes de Catalunya i portals de Transparència municipals.

En termes d'execució pressupostària, l'afectació de la pandèmia és clara pel que fa a la capacitat dels ens locals de gastar tot el que havien previst a les partides de cooperació i solidaritat, que, en termes generals, cau un 5%, tant als diferents trams poblacionals com en termes generals, entre els anys 2019 i 2020. Cal, però, de nou, assenyalar la incidència d'actors centrals dins de l'AOD municipalista, com en aquest cas l'Ajuntament de Barcelona, que tot i no ser un actor exempt de la sub-execució pressupostària generada per la pandèmia, augmenta la capacitat d'execució global del conjunt dels municipis pels anys 2019 i 2020: per l'any 2019 passa del 86,87% al 91,84%, l'any 2020 passa del 79,97% al 84,79%, i del 84,4% al 86,4% l'any 2021.

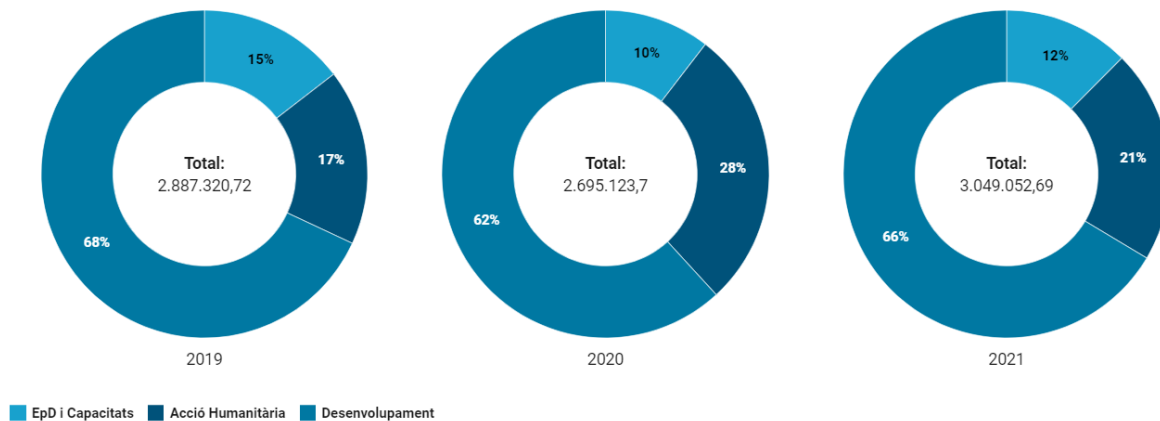
Per aquesta anàlisi, s'han extret les dades d'execució dels ens supramunicipals, ja que representen un biaix en termes d'execució pressupostària: l'execució de diverses partides dels ens supramunicipals, com poden ser les subvencions atorgades als ens locals, depenen de la mateixa execució de les subvencions realitzada per part dels municipis, així com dels processos de justificació d'aquestes, que poden estendre's durant diferents anys. Això pot repercutir en termes negatius en l'execució d'aquestes partides per part dels ens supramunicipals, raó per la qual se'ls ha exclòs d'aquesta anàlisi.

L'impacte de la COVID-19 en el FCCD: línies d'actuació, ODS, i Món Local

COVID-19

Les dades pròpies del FCCD reflecteixen la capacitat dels ens locals a l'hora de respondre a la pandèmia global, i el seu compromís amb la pal·liació dels efectes de la COVID-19 arreu el món. Analitzant les dades referents a les aportacions dels socis del FCCD per la seva línia d'actuació, s'observa com l'acció humanitària creix onze punts percentuals, passant del 17% al 28% de les aportacions dels socis entre els anys 2019 i 2020. Durant l'any 2021, tot i no mantenir el mateix pes que durant l'any 2020, l'acció humanitària continua representant una porció major de les aportacions dels socis que per l'any 2019.

Aportacions per línia d'actuació 2019-2021

Font: Observatori de la Cooperació Local - FCCD. Elaboració pròpia.

Pel que fa a l'anàlisi de les aportacions al FCCD per ODS de referència, i la seva vinculació amb la pandèmia, es poden extreure diverses lectures. En primer lloc, l'augment de projectes relacionats amb l'àmbit sanitari (ODS 3) durant l'any 2020, que passen a representar un 19% de les aportacions dels socis envers el 17% de l'any 2019.

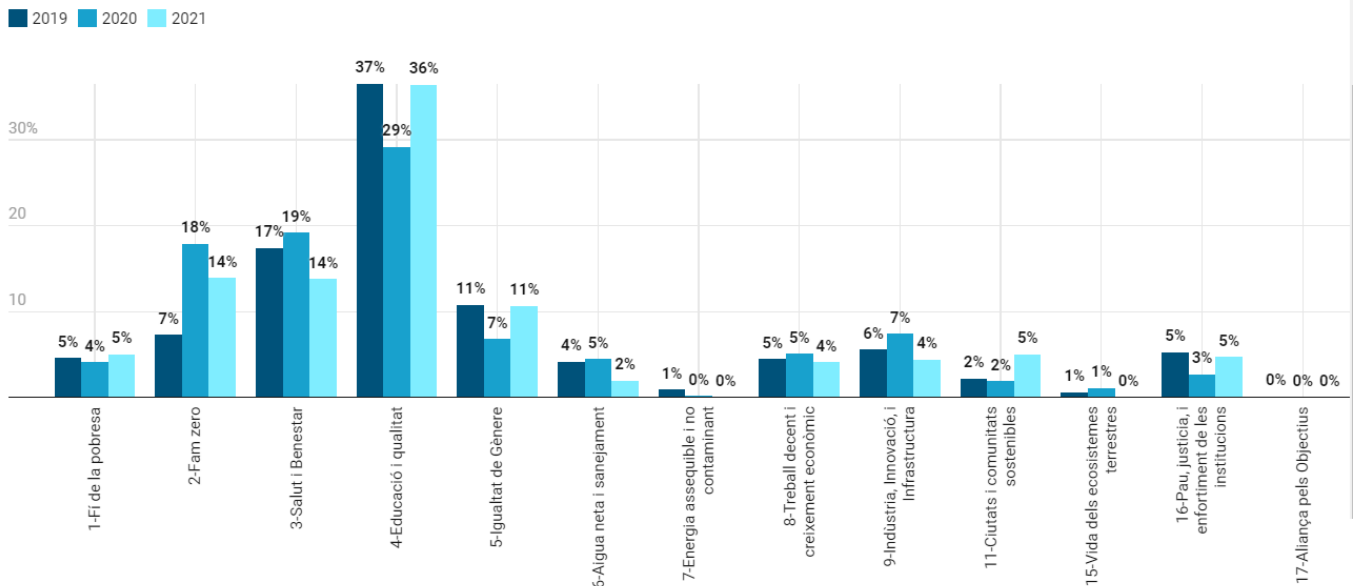
En segon lloc, l'afectació dels diversos confinaments decretats arreu el món, en termes de dificultat en l'abastiment d'aliments, ha generat una resposta decidida per part del municipalisme català a través de les seves aportacions al FCCD vinculades a projectes que tenien com a objectiu la distribució, producció, i comercialització d'aliments (ODS 2). Així, aquest tipus de projectes passen de rebre el 7% de les aportacions a projectes i campanyes de l'any 2019, al 18% l'any 2020 i el 14% l'any 2021.

En tercer lloc, i a conseqüència dels diferents períodes de confinament de l'any 2020, es registra una clara davallada de l'ODS 4, vinculat als projectes educatius, que inclouen també totes les activitats de sensibilització i d'educació pel desenvolupament (EpD). Mentre aquest conjunt de projectes rebia el 37% de les aportacions dels socis del FCCD l'any 2019, l'any 2020 s'observa una caiguda de vuit punts, fins al

29%. Cal destacar en tot cas, que encara és la tipologia de projectes amb major pes dins de les aportacions dels socis del FCCD. L'any 2021 recupera els nivells previs d'inversió.

Aportacions a projectes per ODS principal 2019-2021

Font: Observatori de la Cooperació Local - FCCD. Elaboració pròpia. -

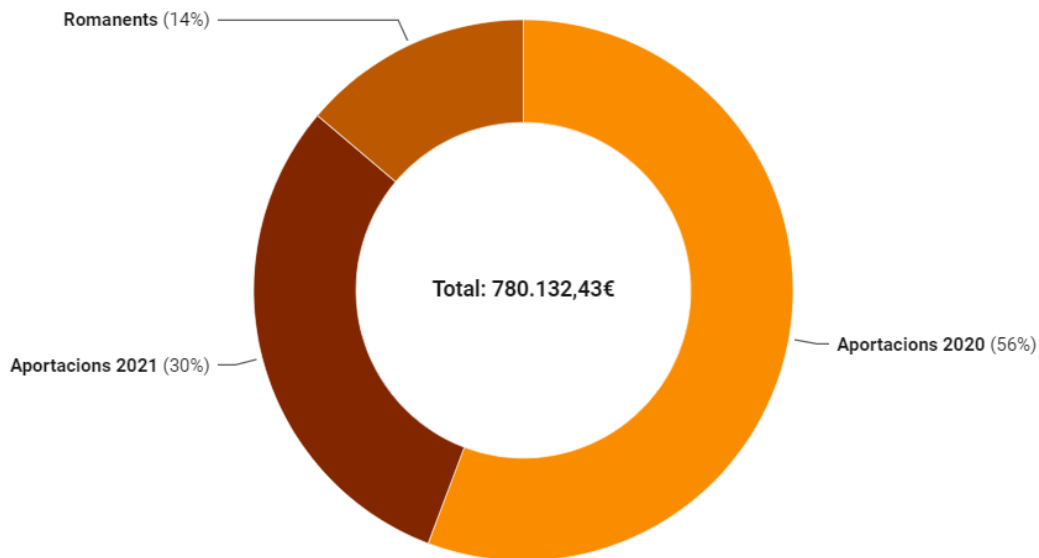
Finalment, les dades indiquen que el primer any de pandèmia, on es van realitzar els confinaments més estrictes, va suposar un retrocés per als projectes centrats en la igualtat de gènere (ODS 5) i en els processos de construcció de pau (ODS 16): van passar de representar l'11% i el 5% de les aportacions al FCCD l'any 2019, al 7% i al 3% respectivament durant l'any 2020. En tot cas, l'any 2021 es recuperen els nivells d'inversió anteriors en ambdós casos, havent superat els mesos més crítics de la pandèmia.

Campanya Món Local COVID-19

Des del seu llançament i fins a inicis del 2022, la campanya ha aconseguit el suport de 69 ens locals, els quals han contribuït amb 647.276,01€, amb un 13,38% d'aportacions no finalistes. A banda d'aquesta mobilització de nous recursos, es van reorientar d'altres disponibles. Es tracta de 107.456,50€, provinents de romanents pressupostaris d'altres campanyes d'emergència d'anys anteriors. Addicionalment, l'Ajuntament de Barcelona va realitzar dues aportacions directament a projectes vinculats a la campanya, per valor de 25.400 €. El volum total mobilitzat per la campanya Món Local COVID-19 és doncs de 780.132,43€, entre els anys 2020 i 2022.

Campanya Món local Covid-19

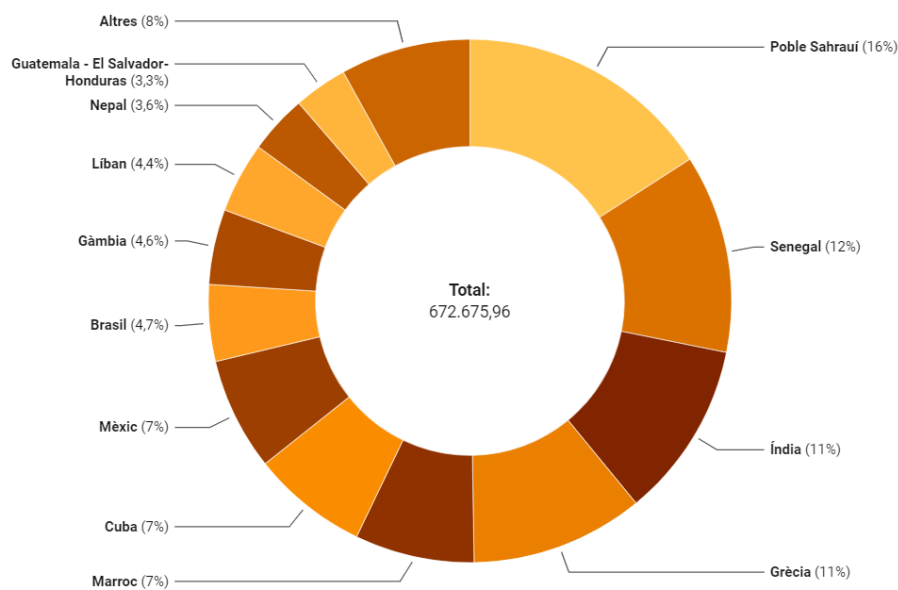
Procedència dels imports

Font: Observatori de la Cooperació Local - FCCD. Elaboració pròpia.

Pel que fa a la distribució geogràfica de les aportacions municipals a la Campanya Món Local COVID-19, el 50% d'aquestes es va concentrar en quatre àrees: Poble Sahrauí (16%), Senegal (12%), Índia (11%), i Grècia (11%). El 50% restant es va destinar a diferents projectes d'ajuda humanitària vinculats al control de la pandèmia i dels seus efectes a tretze països de les següents àrees geogràfiques: Amèrica del Sud, Amèrica Central i Carib, Àfrica Subsahariana, Mediterrània, i Àsia.

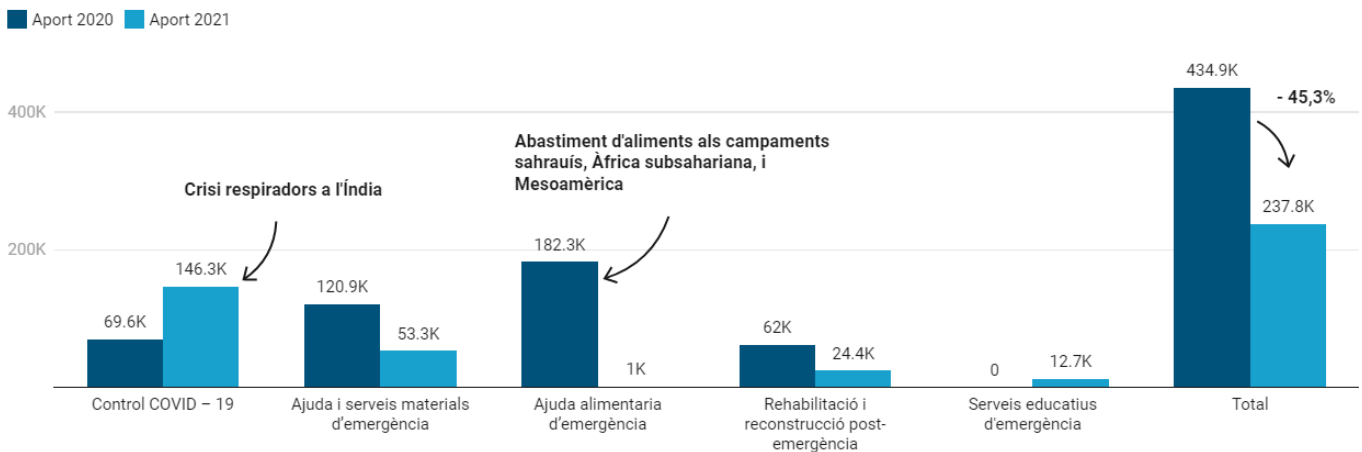
Món local COVID-19: Consignacions totals per país de destí

Font: Observatori de la Cooperació Local - FCCD. Elaboració pròpia.

L'anàlisi de les aportacions a la campanya Món Local COVID-19 a través dels sectors CAD destinats a classificar l'ajuda humanitària, contribueix a identificar els àmbits d'actuació prioritaris dins la resposta d'emergència per part dels municipis socis per cada any, marcada també per episodis i necessitats concretes a escala global.

Món Local COVID-19: Aportacions per sector CAD d'ajuda humanitària 2019-2020

Source: Observatori de la Cooperació Local - FCCD. Elaboració pròpia.

Així, durant l'any 2020 destaquen les aportacions realitzades als projectes de la campanya dirigits a pal·liar les dificultats d'abastiment alimentari (codi CAD 720- Ajuda alimentària d'emergència) a conseqüència dels confinaments i suspensions de les activitats econòmiques i comercials bàsiques, molts sovint generades des de l'economia popular o informal. Els punts focals han estat el Poble Sahrauí, i diversos països de l'Àfrica subsahariana i de Mesoamèrica, arribant al 41,9% de les aportacions de la campanya durant l'any 2020.

En canvi, durant l'any 2021, la categoria que aglutina la major part de les aportacions de la campanya és la dirigida a frenar la propagació de la pandèmia i generar una resposta sanitària d'emergència (codi CAD 12264 – Control COVID – 19), amb el 61,5% de les aportacions anuals. Tot i que sembli contradictori, tenint en compte que a escala global el moment de propagació crític va ser durant l'any 2020, aquesta dada correspon a la resposta a la crisi sanitària produïda a l'Índia, on la variable específica de la COVID-19 va arribar a generar 300.000 contagis per dia, saturant completament el sistema sanitari nacional.

El projecte, que tenia per objectiu la compra i distribució de cent respiradors mòbils, representa el 30,84% de les aportacions de la campanya de l'any 2021. En aquest àmbit, també destaquen les aportacions realitzades per abastir de xeringues les autoritats cubanes, destinades a la vacunació dels majors d'edat a l'Havana, que va significar el 20,3% de les aportacions a la campanya de l'any 2021.

Món local COVID-19: Consignacions totals per país de destí

Source: Observatori de la Cooperació Local - FCCD. Elaboració pròpia. *

Cal destacar també les aportacions sota el codi CAD "Ajuda i serveis materials d'emergència" (72010), que engloben els projectes multisectorials de la campanya, amb components que van des del subministrament de material sanitari i preventiu, als serveis i infraestructures bàsiques (aigua, refugi bàsic) o als serveis de suport logístic. Es tracta de projectes transversals que per als anys 2020 i 2021 van significar el 27,8% i el 22,4% respectivament.